

Inserati se sprejemajo in voljé
tristopna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 „ „ „ 2 „
15 „ „ „ 3 „

Pri večkratnem tiskanju se
cena primerno zmanjša.

Rokopisi

ne vračajo, nefrankovana
pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravništvo
(administracija) in ekspedicija na
Starem trgu h. št. 16.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:
Za celo leto . . . 10 gl. -- kr.
za pol leta . . . 5 „ -- „
za četrt leta . . . 2 „ 50 „

V administraciji velja:
Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
za pol leta . . . 4 „ 20 „
za četrt leta . . . 2 „ 10 „

V Ljubljani na dom pošiljan
velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je v Rožnih ulicah
št. 25

Izhaja po trikrat na teden in
sicer v torek, četrtek in soboto

O sedanjem šolstvu.

Iz vprašanja, katero je minister uka in bogočastja stavil českim ordinarijatom o zadevah reda sv. Frančiška, sledi, da so v nevarnosti tudi nekteri redovi ženski, piše neki duhovnik v „Čechu“.

Če sem dobro razumel, misli minister podpore iz verskega zaklada vzeti tudi hčeram sv. Uršule in drugim nunam, ki se bavijo s podučevanjem mladine.

Odvzetje dotične podpore priti ima baje na korist svetnim učiteljicam. Takim novicam, zadevajočim nas naravnost v srce, ne smemo se čuditi. Liberalni ministri morajo žalibog plesati tako, kakor jim liberalnost posluceve gode.

Pri nas, žalibog ne slišimo v prvo, kako tudi v dunajskej zbornici neka stranka hujska na ministra bogočastja in poduka, da bi on provzročil popolno sekularizacijo šol in duhovnih redov.

Mogoče, da hoče imeti minister v rokah dokaze, da prepriča ono prijazno mu množico interpelujučih poslancev.

Ali bi ne bilo bolje predložiti zbornicam pravičnih izkazov o posledicah novega sistema, po katerem so narodne šole oproščene konfesionalnega (verskega) značaja, duhovskega in cerkvenega nadzorstva?

Bi-li ne bilo pripravneje, po pravici označiti leto za letom hujske nasledke vedenja mladine, ki zaradi omejenja v poduku krščanskem istinito daje krasne in vesele nade za bodoči čas?

Skrajni čas je v resnici, da bi obrnil svojo

pozornost na dotično stranko javnega podučevanja vsakdo, ki se brani ali peča za razvoj in zdravje naše države.

Vrhovna nesreča bi bila, ko bi imel protikrščanski liberalizem pripravljati pot onej filozofiji, iz katere so izšli proglasitelji blaženosti narodov „brez Boga, brez duhovnov in kraljev.“ —

Ostudno, strašljivo geslo, poleg katerega bi imel poslednji kralj zaduščen biti na vislicah z vrvo žile zadnjega duhovnika, ni jenjalo biti geslo radikalnih internacijonalcev, ki hoté oblaževati svet z vlado brez Boga, brez duhovnov in seveda tudi brez kralja.

Ali obrnimo se raje od takih neznosnih spominov in razmatranj, ki mi nehoté tekó v pero, če mislim na šolo vstrojeno po načrtih Ditesovih — na šolo brez duhovstva in brez verstva.

Prepričan sem, da minister poduka sam vé, da se naše narodne šole, napolnjene z brezbožnim liberalizmom, morajo spremeniti v brezbožne šole.

Naj mi bo toraj dovoljno, opozoriti čitatelje na nekatere stvari, ki se naslanjajo na vsakdanjo skušnjo.

Jaz sem duhovnik in več let že delujem v nekem mestu, ki je oblagodarjeno zadnji čas tudi „s svetnimi učiteljicami“. Ne daleč v drugem kraju pa so oddane dekliške šole „nunskim sestram“. A kje se bolje izomikajo gojenke, tam kjer imamo nunske šole, ali tamo kjer so svetne učiteljice?

Kar se tiče omike in pedagoškega obraženja: meriti moramo nune in svetne učiteljice po enej in istej meri. Vse so se mo-

rale podvreči skušnji, pri katerej je sodelovala komisija, nastavljena od države; vse so prejele spričevala o zmožnosti podučevanja.

Ali pridimo na realno življenje!

Če so svetne učiteljice povsodi takove, s kakoršnimi smo ublaženi mi, potem starišev nikar ne zavidajmo zaradi takega napredka. Pod nadzorstvom liberalnih koketk izobrazujejo se bodoče koketke, kajti ne vsadi se jim v srce to, kar bi moralo biti ženskej sveto in drago. Uboge učenke ne vidijo na takih gospodičinah — učiteljicah družega, nego svetno mišljenje, navdano z liberalnimi nazori o veri, pobožnosti, skromnosti in gospodarjenjem. V šoli dotičnih sedanjih gospodičin vzgojujejo se deklice, dejal bi popolno „pobalinsko“. Sedanje učiteljice malokedaj vidiš v cerkvi, in če je to sem in tje „muss“, je navzočnost njihova bolj graje ko hvale vredna. Gospodičine — učiteljice obnašajo se tako, da se razsvitljenim g. kolegom ne zamerijo.

Še bolj upredajajška učiteljica si drzne celo v šoli pomenkovati se o neobisku cerkve.

Kar se tiče gorečnosti v šolskem poduku, moram lahkim srcem omeniti, da zidar in tesar ne poslušata tako željno ure, ko bije, ko naše učiteljice.

Tako tedaj je pri nas! Vem in pa rad priznam, da je v drugih krajih to drugače, da drugod tudi učiteljice bolj pazijo na mladino, ter ji svetijo z dobrim izgledom na potu omike.

Sedaj bi bilo pravično opisati tudi učiteljsko delavnost nun in bližnjega mesta. Ali da mi kedò, ker sem duhovnik, ne poreče, češ, da sodim enostransko, prepustim popisovanje

Slovenci na Beneškem.

Popotnik gredoč iz Padove ali Benetk v gorenjo stran zagleda daleč proti severju sivomegleno obzorje, katero mu zakriva, kar je na prej sveta. Ko ga je pa hlapon v malo minutah za miljo bliže oni megli potegnili, spozna zavzet, da ni puhla megla na potiradovednim očem, marveč dolgo od mogočnega Stvarnika nastavljeno gorovje. Pred seboj ima karunske in juljske planine. Predeli in strmeče soteske, po katerih peljejo bele ceste nad kamnitimi strugami šumečih vodá, delé gorovje, po katerem so bili naseljeni že od nekdanj ljudje različne govornice in nravi. Vže 15. leta pred Kristusom sta podjarmila Druz in Tiberij več planinskih ljudstev posebno keltskega plemena. Še danes prebivajo po južnih planinah meječih na lombardsko nižavo ljudje romanske, germanške in slovanske narodnosti.

Stanovali so nekdanj Slovenci po teh gorah proti zapadu; segali so globoko v današnjo Furlanijo, kar nam jasno pričajo imena krajev in vasi. Segali so daleč čez Pontebo in bili so v zvezi z gorotanskimi Slovenci. Pa danes se je njih število jako skrčilo in svet,

katerega zavzemajo, je skoraj povsod le gorat in slabši od nižave.

Slovenci na Beneškem prebivajo od severa s spodne strani rezijanske doline tje do tistega kraja, kjer mejna rečica Idrija stopi na furlansko ravnino, in od goriške meje do vznožja juljskih planin. V nižavi ob gorovju je le malo vasi slovenskih. Njih dežela je tedaj dolga pa ozka tako, da stanujejo skoraj vsi le ob meji goriški.

Število vseh beneških Slovencev znaša okoli 30.000. Veliko jih ni in še ti so po naravni meji ločeni drug od drugih. Rezijani prebivajo v svoji z gorami obdani Rezijanski dolini. Od kod prihaja to ime Rezija? O tem se je že veliko ugibalo. Eni so izpeljevali to ime od starih prebivalcev Recije. Po tem takem bi bili sedanji Rezijani ostanki starih Retov ali Recijanov. Drugi pa so razlagali to ime od imena Rusija. Zadnja izpeljava se nekoliko potrdi, ker v mnogih besedah spreminjajo po Tolminkem u in večkrat tudi o, v, e. To pa problematično vprašanje naj rešujejo le tisti, ki so se temu delu posvetili. Dolina rezijanska je blizo 20 italj. milj ali 5 ur hoda dolga in 8 italj. milj ali 2 uri pa široka. Rezijani se

ločijo od drugih Slovencev po kakovosti dežele, kakor tudi po posebnosti narečja.

Drugi Slovenci na Beneškem spadajo pa večidel pod župnijo in pravico šempetersko in žive tudi v farah Praprotno, Foida (Faödis) in Nimis.

Ker je laški živelj prepodil slovenskega v teku več stoletij iz lepih ravnin na gorato mejo goriško, zato mislim bi bilo na pravem mestu naštet, kako daleč proti laškemu se še slovenski govori. Naj imenujem tukoj le skrajne slovenske vasi po vrsti od Pontebe do Kormina. Naj bližja Pontebi in naj severnejša slovenska vas je Možnica (Moggio). V Reziji je Sv. Jurij (S. Giorgio), nad Trčentom je San Mardengio, potem dalje proti jugu Lusevero, Za vrhom (Villa Nuova), Visont, Skuršno (Monte aperto), Černev, Melina (Forome), Porčinj, Pod vratmi, Sv. Helena, Pod cerkvijo, Mažarole (Mezorolis) in blizo Čedoda je Most, kjer je vas na obeh krajih vode Nediže, severni del vasi je še slovenski, Ajžla (Osila), ki je pa še v ravnem, Stara gora, kjer je znana romarska cerkva, Praprotno, ki je ura hoda od Kormina.

Slovenci na Beneškem se silno trudijo, da

te delavno sti drugemu nepristranskemu peresu. Naj kedò drug — vsaj delavnost nun je daleč na okolo znana — napiše pridnost in pravno omiko šolskih sester. Le nekaj omenim, kar tako rekoč že samo v oči bije, da duh požrtvovalne ljubezni, delajoč za Kristusa, prijatelja nedolžnih otročičev, je vsakako mogoče netilo za vsestransko gorečnost v bogoljubnem poklicu. Nune, ki se celim srcem darujejo šoli, morajo provzročiti ogromen vspeh pri podučevanju, nikakor pa svetne učiteljice, ki so „z eno nogo v šoli, z drugo pa na plesiščih“, po drevoredih in drugih zabavah. Valjda bi toraj tudi marsikak liberalni oče svoje hčere raje dal v šolo k nunam, nego k gospodičinam.

Izreki svoje misli, ki so zidane na vsak danji skušnji, molčim še o nekaterih drugih, bolj ali manj materijalnih, kamor bi itak trebalo obračati pozornost. — Naše nove šole so drage, — jako drage; bremena, ki so jim vzrasla so nepregledna. Ali bi ne bilo primerno, da se dajo šole pod nadzorstvo duhovskih redov, ki nikdar niso države slekli za krasne svoje čine, katere so ji že storili. Reč je vredna razumnega premisleka pri mnogih.

Politični pregled.

Avstrijske dežele.

V Ljubljani 2. decembra.

V Delegacijskem odseku za pretresovanje proračuna je grof Andrassy 30. novembra opravičeval svojo vzhodno politiko. Avstrija je dolgo silila Turčijo k potrebnim premembam in ni mislila na osvojitve novih dežel. Okoliščine in lastne koristi pa so jo k temu prisilile; če bi Avstrija ne bila marširala v Bosno, bi bili mi zgubili Dalmacijo in pa vso veljavo na vzhodu. Stroški so res večji kakor se je iz prva mislilo, pa ne znašajo še polovico tega, kar bi bilo stalo splošno oboževanje vojne, katero so nekteri zahtevali. Po govoru ministrovem se prične daljši razgovor. Poslanci hočejo od ministra zvedeti: Koliko časa bode zasedenje-trpelo; hoče li vlada deželi osvojiti in kako ji potem vrediti; zakaj se Avstrija s Turčijo ni pogodila itd. Minister prosi, da bi na ta vprašanja ne odgovoril precej, kar mu bodo gospodje tem rajši pritrdili, ker vé, da se bodo njegove besede takoj telegrafično raznesle po vsem svetu. Seja se potem

pridelajo potreben živež, ker le po malo krajih rabijo kolovoze in vozno živino; večidel je svet gorat in strman, zato pa morajo vse za ljudi in živino prinašati in odnašati. Gorovje, po katerem stanujejo, ni sicer tako mrzlo, kakor so druge juljske planine, pa vendar smemo reči, da oni so posedli slab, morda eden naj slabših delov cele Slovenije. Nekatere občine so v velikih strmočinah. Pridelujejo sicer pšenice, rži in ječmena, ajde in turšice, vina in kostanja, a krompirja repe in korenja pa skoraj povsod največ. Ali domači pridelki ne morejo vseh prirediti, zato zahajajo obilno možki v „svet“ kupčevati; naj rajše pa hodijo na Česko, Ogersko, Poljsko, Nemško in celo na Rusko, kjer prenašajo narodno drobnino (Galanterieartikel), podobne ali obleke od semnja do semnja, od hiše do hiše. Tudi Rezijani, katerih peščeni svet ne more vseh prerediti, hodijo radi po Slovenskem, kjer strojijo kotle, popravljajo dežnike, vežejo lonce in drugo ropotijo.

Dragemu čitatelju, ki sliši pripovedovati od ubogih naših bratov na Beneškem, se sili morebiti vprašanje, kedaj in kako so prišli v te gorate in trudapolne kraje. To nam razjasnujejo naj bolje beneški Slovenci sami, ker

sklene. Še te dni bodo delegacije za nekoliko časa prenehale in 10. t. m. se ima sniditi državni zbor, da se reši predlog o berlinski pogodbi, ali da jo prav za prav vzame na znanje. Kajti grof Andrassy se je v delegaciji zavaroval proti temu, da bi imel državni zbor sklepati o veljavi berlinske pogodbe. Vse je radovedno, kako se bo rešila borba, katero so delegacije pričele proti našemu vnanjemu ministru. Nekteri listi sodijo, da bo moral ali Andrassy vsled tega odstopiti, ali pa da bodo morali razpustiti državni zbor, ker je Giskra državnemu denarnemu ministru boje rekel, da delegacije tudi stroškov za l. 1879 grofu Andras-syu ne mislijo dovoliti.

Ogerski zbornici se je naznanilo, da so cesar adreso na znanje vzeli. Govorilo se je, da bode Tisza sestavil novo ministerstvo, v katero bi stopila grofa Szapary in Zichy. Pa vsled glasovanja o adresi je to zopet jako dvomljivo postalo, ker znaša vladina večina samo 22 glasov, ali če odštejemo 6 ministrov in 4 ministerske tajnike, prav za prav le 12 glasov, kar pa ne zadostuje za vladanje. Nekteri listi povdarjajo, da je Szlavi odstopil, ko je večina njegova znašala samo 15 glasov. Tisza se pač tolaži, da je bila večina samo pri adresi tako majhna, da je pa sicer veliko večja, ker ima tudi Hrvate na svoji strani, ki so proti adresi glasovali. Pa Hrvatje menda sprevidijo, kam pes taco moli, in ne bodo podpirali ministerstva, ki za Hrvate ni imelo nič družega kakor ošabno preziranje in zaviranje pravih hrvatskih koristi.

Bosenska deputacija je 28. novembra spremljevana od majorja Milinkoviča čez Travnik in Banjaluko odšla na Dunaj. — General Filipovič pa danes odpotuje iz Sarajeva v Mostar, ter se po morju čez Trst vrac na Dunaj in v Prag, kjer zopet prevzame višje poveljništvo. Če se na pomlad vnovič prične vojska, se bode tudi Filipovič neki zopet podal v Bosno.

Vnanje države.

Angleži iz Afganistana več ne morejo poročati tako srečnih dogodkov, kakor o pričetku vojske. Major Pearson bil je 29. nov. na višinah nad Kibersko sotesko od Afridov napaden; dva vojaka sta bila ubita, eden ranjen, majorju pa konj ustreljen. Soteska je od istega dne zaprta in so se morali vozovi zarad tega

oni vejo vsi po eni poti povedati: „da so se le silam in vojskam v te kraje odtegnili.“ Stari možje v šempeterskem okraju znajo povedati tako-le: Ko je bil kralj Atila mesto Oglej razdjal, je bila po Laškem (Furlaniji) hunska sila tako vse popustošila, da ni bilo slišati sedem let nobenega potelina pet). V tej stiski, pravijo dalje, so utekli njih očetje v te kraje iz lepih ravnin, da so si le življenje rešili. Takoj so si začeli izdelovati zemljo, da so se prerediti. Čeravno se zgodovinarji ne zmenijo veliko za narodna ustna sporočila, vendar bi v tem slučju se to ne smelo popolnoma prezirati. To sporočilo potrди gotovo maenje onih, ki pravijo, da so Slovenci vsaj deloma bili vže pred letom 593 na sedanjem Slovenskem.

Tudi Rezijani vežejo svojo naselitev z hunskimi vojskami. Slavni Miklosič je priobčil v svoji knjigi: „Kopitars Handschriften“ staro narodno sporočilo o začetku Rezijanov, katero pravi, da je nek velikaš od kralja Atila vtekel in se naselil v skrivni zaprti dolini rezijanski in sedanji Rezijani so vsi njegovi potomci. Tedaj obojno poročilo se vjema in eno drugo podpira. (Konec sledi.)

vrniti. Kompanija 9. polka in 45. polk sta tje odmarširala; slišalo se je streljanje, izid pa še ni znan. Tudi pri Ali-Musjidu bilo je 29. nov. slišati močno streljanje. Od Afridskih narodov je le eden (?) Angležem sovražen. — Beust je kraljici izročil svoje odzavno pismo.

Ruski car je iz Livadije odšel v Mosko, kjer se bode dva dni mudil. Ruski listi poročajo, da so vsa poročila o govoru generala Kauffmanna pred afganistanskem emirom pri izročitvi častne sablje zgolj izmišljena.

Socijaliste začeli so povsod preganjati; na Italijanskem so razrešili več njihovih društev in zaprli nekaj socijalističnih žen, na Španjskem so pa vse tuje socijaliste izgnali iz dežele, češ, da je njihova navzočnost nevarna za javni red na Španjskem.

Italijanski kralj je te dni poklical ministra Zanardellia, da bi zvedel, kakšen duh da navdaja zbornico. Levičarske stranke se skušajo združiti, da bi skupno prijele ministerstvo, kako pa da se bode vedlo središče in desnica, se še ne ve. Več društev v Florencu se posvetuje o tem, da bi poslalo deputacije v Rim, ki naj bi kralju čestitale zarad srečne rešitve in izrekle svojo gnjusobo nad zavratnim napadom.

V Rim je po naznanilu „Cor. Bur.“ došlo več vnanjih škofov, ki so bili boje tje poklicani, da se posvetujejo o cerkvenih zadevah.

Izvirni dopisi.

Iz Celja, 28. novembra. (Izvrstna nemščina. Občni zbor čitalnice in častni udje.) Tu Vam pošljem nemško pismo srenjskega pisarja iz N N, v katerem prosi gospoda zdravnika dr. T., najnekega dečka iz J. ordinira to je v duhovnika posveti. Klasično Pismo se od besede do besede tako-le glasi:

Herrn Dr. T....., Arzt

in

Euer Wohlgeboren werden ersucht, den Knaben N N von N auf Rechnung des Bezirkes zu ordiniren.

Gemeindeamt N N

den . . . 1878.

L. S.

N. N.

Sekretär

Po slovenski se to pismo glasi:

Gospodu dr. T . . . zdravniku

v

Vaša blagorodnost se prosi, da fanta J. J. v J. na okrajne stroške v duhovnika posvečite.

Županištvo N N . . 1878

L. S.

J. J.

tajnik

Do zdaj so le škofje smeli odra s le mladenčce in sicer zastonj v duhovnike posvečevati; po želji tega pisarja pa bodo ta posel v prihodnje zdravniki in sicer na okrajne stroške opravljali.

Dne 17. novembra je obhajala celjska čitalnica občni zbor. Na dnevnem redu je bilo med drugim: imenovanje častnih udov. G. prof. Žolgar je omenjal v kratkih besedah zasluge g. dr. Bleiweisa za slov. narod: toda ker je g. jubilar že leta 1862 izvoljen bil v častnega uda celjska čitalnice, ni treba, ga zdaj še enkrat imenovati; temveč gospodje čitalnični udje, ki gredó k svečanostim v Ljubljano, naj ga v imenu celjske čitalnice kakor njenega častn. uda pozdravijo. Kakor veste, se je to tudi zgodilo. Izvolili so se pa pa v tem občn. zboru trije drugi za naš narod zaslužni možje v častne ude, in sicer starosta štajerskih Slovencev g. dr. Štefan Kočevar, c. kr. svetovalec

in okrožni zdravnik v Celju, g. častni korar in nadžupnik Žuža, vitez c. kr. Franc-Jozefovega reda v Laškem trgu, pa g. Davorin Terstenjak, župnik na Ponikvi, slavnoznan slovenski pisatelj. Diplome za te častne ude naše čitalnice se že tiskajo in se jim bodo po posebnih deputacijah celjskih čitalničarjev izročile.

Pri tem občnem zboru se je sprejel tudi nasvet g. Novakov: naj se pravila celjske čitalnice v nekaterih točkah spremenijo in pa nasvet g. mestu. kpl. Ž.: naj čitalnični odbor preiskuje vzroke, vsied katerih celjska čitalnica nekako hira, naj poišče primernih pripomočkov, ter dela na to, da celjsko čitalnico zopet povzdigne na ono stopnjo, na kateri je bila prejšnje čase, ko je mogla konkurirati z nemškimi kazinomi. — Zares nekako tužna prikažen; malo imamo na Štajarskem slovenskih društev in še ta si ne morejo prav pomagati!

Iz Goriškega, 27. novem. Strašno se je letos razsrdil južni veter! Dan za dnevom podi od juga vodonosne oblake, ki ulivajo dežja na zemljo, kakor ob vesolnem potopu. Kaj je uzrok temu srdišču? — Jugoslovansko vprašanje hoče Božja previdnost pravično rešiti, a trmasti možje, katerim je blagi gosp. Hohenwarth na Dunaji levite bral, kakor so zaslužili, hočejo ustaviti to pravično rešitev.

Ta trma, ta trdosrčno, ta neusmiljenost do slovanskih kristjanov v Turčiji je, rekel bi, nebó razsrdilaa; zato žaluje ono in pošilja toliko gorkih solz na zemljo, da bi se trdosrčnost vseh sovražnikov Slovanstva raztopila. Dan maščevanja je prišel. Narod slovanski, v suženstvo uklenjen trpel je dolgo, trpel je veliko, trpel je pohlevno. Dopolnjena je mera trpljenja; nastopil je čas rešenja. Nebo se je ozrlo na narod slovanski, v sužnosti zdihajoči: enako izraelcem v Egiptu, ter je sklenilo rešiti ga in mu dati moč čez sovražnike vse; kajti s tim narodom ima Božja previdnost posebne namene, ž njim bo prestrojila mlačni in brezbožni svet. Toraj ne bojmo se, srčno delajmo za blagor noroda, in z nami delaj Bog! —

Blža se obletnica tiste odločilne kristjanske zmage, vsled koje se je turška sila v prah zdrobila in Bolgarski svet zgubila; bliža se obletnica zmage pri Plevni, Plevna je padla dne 10. decembra 1877.

Ali ne bodo vsi južni Slovani tega dneva, te imenitne obletnice slovesno praznovali?

Kakor Izraelcem rudeče morje, tako bodi Plevna Slovanom v spominu! Pri Plevni je bilo zares rudeče morje človeške krvi. V tistem morju je utonila glavna turška moč. Tam je Jugoslovancov „velika noč“ — dan ustajenja od narodne smrti. Toraj veselimo se tega dneva in zakličimo nasprotnikom našim: „Plevna je padla!“

Iz Istre, 26. nov. (Bogoslovskie knjige.) Knjige družbe sv. Mohora prejeli so gotovo že vsi udje. Ali so pa brali vsi važno naznanilo v Koledarju str. 200 lit. b) in str. 205, ter obrnili na ono svojo pozornost, ni verjetno. Da taka imenitna stvar ne ostane v pozabljivosti in da se zbrise sramotni madež, naj se naznani slovenskemu svetu, posebno pa č. duhovščini kaj več o g. Koscevem „Keršansko katoliškem Naravoslovju“. Naj mnogoč. g. Kosec tega ne zameri in, ako bi drugi p. i. gospodje čutili se kaj prizadete, naj ne vzmó za zlo, ampak za korist dobri stvari.

Mногоč. g. Kosec, župnik v Truškah pri Kopru, spisal je že pred več leti „Slovensko Dogmatiko“. Poslal jo je v Ljubljano, naj bi jo blagovolili presoditi, da bi se spravila kako na

svitlo. Čez več časa dobil je odgovor, da delo njegovo je hvale vredno, ker pa v Ljubljani drugi gospod spisuje slovensko dogmatiko, se ta ne more dati na svitlo. Na to je odgovoril g. Kosec, če je tako, naj jo pa porabijo za kar jim drago. Po takem vspehu svojega truda se marljivi gospod pisatelj ne dá prestrašiti; loti se spisovanja imenovanega „Nravoslovja“ ter ga srečno dovrši. Željen boljše sreče pošlje jo v Trst z enakim namenom, ko dogmatiko v Ljubljano. Čez več ko pol leta dobil je rokopis nazaj z blizo tako-le cenzuro: Ko bi g. pisatelj dal knjigo tiskati v Trstu, bi mu jo že pregledali, tako pa naj jo pregledajo tamo, kjer se bo tiskala! Zdaj nese — žalibog da se moramo tako izraziti — neutrudljivi g. pisatelj svojo kramo v Celovec, da bi jo tamo usilil kateremu zastoj, (1) kar priča koledar l. 1879 str. 200.

Dobro vedoč, da „Družba sv. Mohora“ brez vsestranske podpore duhovnov ne bi imela 25.000 udov, ampak komaj 250 ali še ne, misli g. Kosec, naj bi jim družba dala knjigo, magari za „premium“, ker on tudi nič ne zahteva za rokopis. Ker pa družba, kakor razvidno iz Koledarja, ne more tiskati knjige, ne da se ji „garantira“ za 600 odveznikov, pride vrsta zopet le na č. duhovščino. Pisatelj teh vrstic upa si toraj zaklicati: P. n. Častita slovenska duhovščina, ker si storila že več, ko „garantirala“ 600 iztisov morale, stori, da se bo vzelo ne 600, temuč 6 krat 600 iztisov „Keršansko katoliškega Naravoslovja“. Tirjaj pa tudi, da spravi se tudi g. Kosceva dogmatika na svitlo, ako je mogoče še izkopati rokopis iz prahu. Sledi naj še to le: G. Kosec, neutrudljiv v svojem delu, namenil je pisati še dalje bogoslovne knjige, ker pa vidi, kako se godi s spisi, opustil je nehvaležno delo. Mi pa mu kličemo: Marljivi Gospod, ker Vas ni utrudila Truškovska župnija s 1600 dušami, s sedmimi po uri dalječ po hribih raztresenimi podružnicami in dvojna služba Božja, naj Vas ne ustraši žalostna osoda Vaših izvrstnih spisov; hočemo se poboljšati, hočemo popraviti, kar smo pregrešili. Toliko posvetnih knjig, časnikov itd. plačujemo, zdaj hočemo plačevati še naše bogoslovne spise. Toraj naprej!

Domače novice.

V Ljubljani 3. decembra.

(Mestni odbor) ima danes 3. t. m. popoldne ob 5. uri javno sejo, pri kateri pride na vrsto razun mestnega proračuna tudi samostalni nasvet svetovalca g. Regalija, da bi se general baron Jožef Filipovič izvolil za častnega mestnjana ljubljanskega. G. Regali je stavil ta nasvet v zadnji seji 30. nov. kot nujen predlog, pa g. Dežman je nujnosti oporekal in razprava, ki se je vsled tega vnela med narodnimi odborniki in g. Dežmanom, postala je tako burna, da je mestni župan sejo sklenil. Danes, mislimo, ta nasvet ne bode našel nobenega nasprotovanja, ker se bode obravnaval po mestnemu odboru odločenem redu, in ker se je izvedlo, da so med tem tudi druga mesta, kakor n. pr. Zagreb, zasluge generala Filipoviča v Bosni pripoznala s tem, da so ga imenovala za častnega meščana. Da se je ta predlog sprožil kot nujen nasvet v našem odboru, je bilo menda najbolj zaradi tega, ker se general ravno sedaj vrača iz Bosne na Dunaj in v Prago, ter bi se mu diploma častnega meščanstva med popotovanjem lahko izročila osebno. Mislimo, da ga ni avstrijskega rodoljuba, ki bi ne spoštoval in častil generala,

ki je našo vojno tako zmagovalno vodil, ter Avstrijo za dve deželi pomnožil. Na Dunaji so bili izvolili za častne meščane Windischgrätz, Haynau in druge generale, ki pač niso dosti več storili za Avstrijo, ko Filipovič. Zakaj bi tedaj Ljubljana ne počastila moža, ki je poslal avstrijsko armado in državo? Saj je bila Avstrija od nekterih držav že malo čislana, ker l. 1859 in 1866 ni bila srečna. Zdaj je Avstrija zopet nekoliko bolj v čast prišla, ker se je pokazalo, da zna naša armada hude stiske in težave prenašati in v najslabših okoliščinah zmagati. Če bi bilo slabo vodstvo, ne bi bili nič opravili, kakor smo bili iz početka tepeni pod Szaparyem. Filipovič pa je pokazal, da ume svoj posel, zato je pa tudi hvale vreden. Kdor je tedaj pravi avstrijski rodoljub, bo takega moža počastil.

(„Tagblatt“) si na vso moč prizadeva, da bi shod jugoslovanskih rodoljubov o priliki 70-letnice dr. Bleiweisove očrnil pred svetom kot nekako protiavstrijsko demonstracijo. Reklo bi se zamorca umivati, če bi hotli „Tagblatt“ zavračati, ker je v svoji zlobi gluhi in slepi za vse še tako jasne dokaze. Zarad občinstva naj pavendar povemo, da prva napitnica pri benketu veljala je presvitlemu cesarju! Načelnik slavnostnega odbora g. dr. Zupanec govoril je blizo tako-le:

„Gospoda slavna! Mnogobrojno število najodličnejših mož našega in bratovskih naših narodov, najodličnejših mož iz vseh krogov, zbralo se je danes, da praznuje sedemdesetletnico probujevalca narodne zavesti, nevstrašljivega branitelja narodnih naših pravic, da se na kratko izrazim, vsestransko zasluženega moža dra. Janeza Bleiweis-a, čegar delovanje, čegar celo življenje je bilo posvetjeno vedno vzvišenemu gestu: „Vse za vero, dom, cesarja“.

Zanašal se je mož pri tem trudapolnem delu z zaupljivim srcem vedno na nepozabljive besede Onega, ki stoji nad vsemi narodi mogočne Avstrije, na besede, katere še vedno loné na naša ušesa: „Mir hočem imeti s svojimi narodi.“ —

Te besede, gospoda! so tudi naš zaščit, naša zaslomba in zato danes iz srca zakličem: „Živili naš milostljivi cesar Franc Josip I! Po vsej državi naše praznuje se danes tudi god njegove preblage sopruge, naše presvitle cesarice Elizabete.

Gospoda! Dvignimo tedaj tudi mi kupico in vskliknimo s polnim srcem: „Živila naš cesar! Živila cesarica!

Bog ohrani vso cesarsko rodbino! Živili! Dub kterega g. govornik v teh kratkih pa iskrenih besedah izrazil, navdajal je vse deležnike banketa, in le budalost Tegblattova zamore to veselico sumničiti kot nepatriotično in protiavstrijsko! Zgodovina bo enkrat že še razodela, kateri so bili pravi in odkritosrčni rodoljubi avstrijski.

(Pred porotno sodnijo) stali so 29. novembra tisti trije markérji iz Trsta, ki so 3. junija t. l. po noči nabijali veleizdajske oklice, pa so bili od policije zasačeni. Priča Sauli trdi, da je zatožence vidil nabijati omenjene oklice. Zagovornik dr. Mošć oporeka, da bi bilo razširjevanje takih oklicov veleizdaja in porotniki se v tem z njim strinjajo ter zatožence spoznajo le krive kalenja javnega miru. Vsled tega so bili od sodnije obsojeni: Meneghini na 18, Rezini in Binder pa vsaki na 14 mesecev težke ječe in k povrnitvi tožbenih stroškov. Tudi morajo po dostani kazni zapustiti avstrijske dežele.

Nasvët.

Nazaret 20. novembra 1878.

Skoro pol leta bo že, kar sem „Danici“ izročil neki spis, ki razklada, da bi tudi slovenski duhovni ustanovili za-se kako društvo, katero *) bi jim pomagalo do daljne omike, svojemu stanu primerne, to je, da bi se ustanovilo tako bogoslovno društvo, ki bi izdajalo dela, duhovnom v porabo namenjena. Da je takega društva potreba, o tem pač ne bo nikogar, ki bi dvomil. Duhovščina skoro vseh omikanih narodov ima taka društva, ki izdajajo dela, ki oni potrebujejo u svojej službi, u svojem stanu. Slovenski duhovni pa, katerem je tako bogoslovno društvo najbolj potrebno, ti ga nimajo. Vém, da vsak duhovnik to potrebo jako čuti ki nima skoro nobenih slovenskih knjig, ki bi jih uspešno rabil u svojem duhovskem poklicu, edino le nemške in druge knjige so, ki mu veliko časa uzamejo in pa veliko truda, preden za svojo potrebo kaj iz njih dobi, dostikrat pa tudi nič.

Slovenski duhovniki so veliko storili in veliko žrtvovali, da so slovenskemu ljudstvu pripomogli do boljšega duhovnega kruha. Oni so duša Mohorjeve družbe, ketera bi brez njihove pomoči prej ali slej gotovo zamrla. Namen te družbe je, da ljudstva zlasti nižje ljudstvo, mika in lika. Za prosto ljudstvo je imenovana družba ustanovljena in za prosto ljudstvo ima ona neumorno delati, ako neče svojega namena zgrešiti. Za prosto ljudstvo je ona najbolj potrebna, zakaj če je ljudstvo nevedno in za višje cilje neodvzetno, vse drugo narodno prizadevanje nič ne pomaga. Od te družbe tedaj duhovniki ne morejo in ne smejo terjati, da bi skrbela za duhovenske potrebe.

Kaj pa „Slov. Matica?“ Mislilo se je, da bi tudi njej pripadala naloga izdajati kako bogoslovno knjigo. Ali skušnja je pokazala, da se ona ne more sprijazniti s takim primerjevanjem. Morda je u kakem oziru tudi prav da se ta zavod bavi z izdavanjem del profanega znanja. Tudi tako, strogo svetsko znanstvo je duhovniku za lastno izomiko koristno in celo potrebno. Le paziti je, da se delovanje tega slovenskega ustava giblje u razumnih mejah, da nam znanost ne podaja u pregnane oblikah, da nam ne ponuja takeh stvari, ki pred sodstvom pameti in vere ne obstoje. Matica je potem še zmerom vredna krepke podpore.

Ker tedaj cerkvenemu slovstvu ni prostora ne v Mohorjevej družbi ne u slov. Matici, kaže se, da imajo slov. duhovniki za svoje potrebe, ki jih ima posebnost njih stanu, ustanoviti posebno društvo. Na tem pa ni nič ležeče, kje da se ustanovi, ali na Kranjskem, ali na Štajerskem, ali na Goriškem, osnovalo se bo pa tam, kjer se bodo te misli najbolj poprijeli in znali jo po neprimernejem potu izvesti.

Nastane prašanje: kaj naj bogoslovno društvo izvaja? To je vvidno. Dela in spise, u bogoslovno stroko spadajoča. Seveda, najznameniteje mesto med kakimi**) spisi bi zauzemali spisi in dela sv. cerkvenih očetov. Ti cerkveno očetni spisi hranijo u sebi premnogovrstne zaklade najkrasnejeh nauk, ki so potrebni, kolikor toliko, vsakemu človeku. Tu

*) Prosim, g. vrednik, ne vidim rad, da bi mi pisavo popravljali; zatorej jo pustite nespremenjeno, ako za-njo ne sprejmete odgovornosti. Smo vstregli. Vred. Pis.

**) Ta pisava namreč e mesto i, se opera na starosl. sklanjanje kazavnega „ta“ (hic); 2. na narodno izreko; 3. na srbsko-hrvatsko pisavo, ki ima svoje seveda raztegnjeno pisan: ali je ali ie, ali celo ije; sa svakijem se vsakem. Pis.

kaj se nam ne podajejo nauki, ki tega imena ne zaslužijo, izmišljive, puhla domnevanja, ampak to so nauki, ki so podlaga katoliške cerkve, ki so potrjeni od zadevneih učenikov in pisateljem, bodi z lastnem življenjem, bodi s krvjo, ali pa z obojem skupaj. To so hladni viri, ki človeka navdušijo za blago in sveto in za vse uzvišeno, so viri, ki človeka pri trudnem in mučnem vsakdanjem srcu na novo oživé, okrepé in skoro prerodé. Pri takem čitanju je človeku tako nekako domače, tako prijetno in ljubo, pa tudi milosresno, ker se mu zdi, kakor da poslušá svete, očetovske glasove iz davno minulih vekov. Tukaj spozna čitatelj sam, da nauki s. cerkve so danes ravno tisti, kakor so bili tedaj. Društvo, ki bi izdajalo take spise, bi ne koristilo le čč. gg. duhovnom, ampak vsej cerkvi, vsakemu kristjanu. To podjetje, ki je našemu času tako primerno, kakor nobeno drugo ne, bode brez dvoje zanimalo vsakega bogoslovca, kajti znamenite so tiste osebe, ki so pisale in še bolj znamenito je ono, kar so nam pisanega zapustile. Borili so se ti duhovni velikani s pregrehami in hudobnimi strastmi svojega časa, torej bode to orožje, z nekotikimi spremembami, tudi nam uspešno služilo, kar so pregrehe in strasti ravno tiste, le u drugacih oblikah.

Pa tudi za lastno svoje bogoslovno izobražen je bo vsakdo dobil najboljo hrano. U dogmatsiki, crkveni zgodovini, patristiki itd., smo slišali ne dosti več, ko imena, izreke, kako životopisno črtico, naslove del, to je bilo nekam vse; in vendar se odpre in razgrne, ako človek tako knjigo u roke uzame in prebera, veličast in slava krščanske omike duha! Ali si more bogoslovec misliti lepšo in plemenitejo zabavo, koristneje berilo, kakor so besede velikanov svetosti? Če primerjamo poganske klasike in noveje klasične proizvode tem delam*), vidimo tako razliko, da porečemo, ono je mlaka, to pa bister studenec. Spisi sv. cerkvenih očetov hranijo u sebi take resnice, ki človeka blažijo kvišku povzdigujejo, ki mu uteho dajo, take resnice, ki se drgodi ne dobijo in se tudi ne morejo.

„Res je tako, poreče kdo, ali čemu mi bodo take tvarine u slovenskem jeziku, ako jih lahko berem u prvotnem izvornem; komur je za-nj, mar, ta jih bo bral v njih lastnem jeziku, komur pa ne, jih pa tudi poslovenjen ne bo.“ — Pritrdim, da je videti nekaj zrna u teh besedah, pravim: videti, kajti če stvar tako ogledujemo, kakor je, bodemo sami priznavali da one besede so slabo podstavljene. Največi težava je tukaj znanje jezika, u katerem je pisal s cerkveni oče, np. sirskega, grškega, latinskega. Ne glede na sirščino in grščino, naj mi blagi čitatelj dovoli ponižao prašanje: kdo pa ima latinščino — kakor se ta jezik dandanes uči in obravnava — tako popolnoma u oblasti, da bi razumel vsak stavek, vsako besedo, vsak izraz, vsako posebnost. Pač malokdo je tako srečen, zakaj latinščina je preogromne usebine, da bi jo zmogel s tistem močmi, ki si jih človek, pridobi u gimnaziju in bogoslovju. Za temeljito znanje latinščine je treba vse drugake učitve, pa veliko dobo človeškega življenja.

Recimo pa, da res kdo bere cerkvenega očeta brez kakega slovarja, da razume vsako besedo, ali bo mogel reči, seveda z dokonito gotovostjo, da je res razumel pomen govornenja zlasti ker u spisih vsacega crk. očeta veje poseben duh, se nahaja posebna pisava, posebni izrazi, sploh nekaj posebnega? Kdor

*) ne delom. Samostavniki srednjega spola imajo u množnem dajavniku končnico: am, ne om; vratam. Pis.

more to, blagor mu; naj bere u izvornem jeziku. Zarad tega pa vendar nima nobene pravice, da bi drugi, ktereh je velikansko število ki niso bili u tako ugodnih okoličinah, crk. pisatelja u prestavi brati ne smeli. Potem je pomisliti, da taka dela se ne dobivajo u vsakej knjižici; in ako se dobivajo, da jih pa ni lahko na posodo dobiti, da ne omenimo drugih neprilik. Dalje ni vse, popolnoma vse, za naše čase rabno, zato ne, ker niso več tisti uzroki in tiste okolnosti. Pa je tudi marsikaj pomankljivega, nedostatnega, ker dandanes, kakor nam pravijo, so vse vede dospele na vrhunec dovršenosti, česar pa ni treba verjeti. Treba bo tedaj odberati in le to odbrati, kar je najbolj potrebno in kar je najboljše, kajti gradivo cerkvene slovesnosti je neizmerno obsežno. (Dalje sledi.)

Eksekutivne dražbe.

4. decembra: 3. Jagodje z Olševka, v Kranji. 3. Lekan z Rovt, 3. Škerl 3. Milave, 3. Hočevnar vsi iz Cirknice, 3. Homove iz Garčarevca, vsi v Logatecu. 2. Dormiš iz Paka na Vrhniki. 3. Sever s Prema, 3. Kastlec iz Šembija, 3. Celigoj iz Parja, 3. Gerl iz Smerja, 3. Jagodnik iz Ternovega, vsi v Bistrici. 3t Šabec iz Sele, 3. Čepirlo iz Kala, 3. Kapel iz Stare Sušice, 3. Nagode iz Hraš, 3. Doles iz Oreška, 3. Simončič iz Št. Petra, vsi v Postojni. 3. Kočevnar iz Malih lašič, 2. Stubler iz Ceroveca, 3. Težak iz Suhorja, vsi v Metliki. 3. Branc iz Radeč v Kranjski gori. 2. Krebel iz Sajovč, 3. Novak iz Gorenjega Vrema, 3. Knobel iz Šmihela, vsi v Senožečah. 1. Jurešič iz Velikega Mražova, 1. Božič iz Kobile, 1. Bannik iz Lesčoveca, 1. Levičar iz Goleka, 1. Požun iz Velika Podloga, 1. Gunčar iz Loke, vsi v Krškem.

Umrlí so:

Od 28. do 30. novembra: Jakob Hribar, hiš. pos. 61 l., za sušico, Ludmila Mlakar, kond. o. 8 1/2 l., za vodenico v glavi. Marija Bernot, sod. o. 3 l., za sušico. Franc pl. Emperger, zaseb. o. 3 m., za božjastjo.

Loterijske številke, 30. novembra.

V Trstu: 14, 40, 19, 39, 52.

V Lincu: 1, 18, 58, 3, 83.

Telegrafične denarne cene 30. novembra.

Papirna renta 61.10 — Srebrna renta 62.35 — Zlata renta 71.80 — 1860letno državno posojilo 112.75 Bankine akcije 793 — Kreditne akcije 225. — London 116.60 — Srebro 100 — — Ces. kr. cekini 5.56. — 20-frantov 9.31.

Prodaja

cerkvenega vina

pri sv. Petru blizo Maribora.

V četrtek 5. decembra t. l. se bode 60 štertinjakov pozno nabranega vina po dražbi ali s posodo ali brez posode prodajalo; in sicer 40 štertinjakov ravno pri sv. Petru, od koder se mora hitro odpeljati; 20 štertinjakov pa v cerkvenih kletih v Hrenci in na Slossbergu, kjer vino lahko ostane, dokler se ne bode pretočiti, in ložej odpeljati dalo. —

Sv. Peter blizo Maribora.

Murka Glaser,
čast. kanonik in župnik.

Najprimernejše darilce

23

pridne otroke

ste povesti:

1. Hanani, ali zadnji dnevi Jeruzalema, in
2. Zadnji dnevi Ogleja.

Knjižici obsegate okoli 180 strani in se dobivata mehko vezani po 30 kr. pri opravištvu „Slovenca“, ki po želji preskrbi tudi ličnejše vezanje. Kdor jih naroči deset, dobi eno knjižico po vrhu. (32)